

Georg Christoph Detharding

Rectore Academiae Magnificentissimo Serenissimo Principe Ac Domino Domino Friderico Principe Hereditario Meclenbvirgico ... Festvm Pentecostes Pie Celebrandvm Civibvs Academicis Omnibvs Et Singvlis Indicit Et Hac Occasione De Saeculo Spiritus Sancti : Dissertit Academiae Pro-Rector Georg. Christoph. Detharding Phil. Et Med. Doct. ...

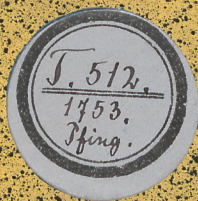
Rostochii: Typis I. I. Adleri, [1753?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn876590660>

Druck Freier Zugang

T. 512.

1753 Pfingsten

~~M 1256~~ ^{322.}

H. 1753
RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC

DOMINO

DOMINO FRIDERICO

PRINCIPE HEREDITARIO MECLENBURGICO, VANDALORVM, SVERINI ET RACEBURGI, COMITE ITEM SVERINENSI, TERRARVM ROSTOCHII ET STARGARDIAE

DOMINO

DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO

FESTVM PENTECOSTE

PIE CELEBRANDVM

CIVIBVS ACADEMICIS OMNIBVS ET SINGVLIS

INDICIT

ET HAC OCCASIONE

DE

SAECVLO

SPIRITVS SANCTI

DISSERIT

ACADEMIAE PRO-RECTOR

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING

PHIL. ET MED. DOCT. HVIVSQVE PROFESS. PVBL. ORD.
SERENISS. DVC. REGNANT. MEGAPOL. CONSIL. AVLIC.

ROSTOCHII,

TYPIS I. I. ADLERI, SEREN. DVCIS AVL. ET ACAD. TYPOGR.

M. 1256 322

Anniuersarium, quod Diuino Spiritui, summo et vni cum Patre et Filio, Deo dedicatum est, festum, hodieque re-
currit, in memoriam mihi reuocat SAECVLVM illud
SPIRITVS. S. famosum, quod medium aeuum exclu-
dit, nec recentior aetas adspersa est. In tot tamque varias il-
lud dispositum est formas, vt generatim describi nequeat nisi per
statum ecclesiae (sue praesentem f. imminentem) *laetio-rem et felici-*
orem, qui Spiritus S. regimini debeat. De Saeculi voce, aut nu-
mero annorum, quibus Saeculum quodque continetur, non ad-
tinet disputare, cum parum inde lucis adiciat Saeculum Spi-
ritus S. Saecula in naturalia et ciuilia distribuit CENSORINVS
a). Naturale vocat *spatium vitae humanae longissimum partu et*
morte definitum. Ciuile a Romanis ad centum annos reuo-
catum esse, docet. *Nostri maiores, inquit b), quod natura saecul-*
um quantum esset exploratum non habebant, ciuile ad certum annorum
modulum centum statuerunt. Nec insolens est nostra aetate haec
adceptio. Constat autem, hanc non vnam vel olim fuisse, vel
hodie esse saeculi notionem, sed eodem haud raro diuturnio-
rem temporis tractum, vtut indefinitum designari, Canit hunc
in sensum VIRGILIUS c):

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas:

Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo.

Alibi d): Aureaque (vt perhibent) illo sub rege fuere
saecula. Sic placida populos in pace regebat.

Non alio sensu vocem hanc adcepisse, reor, Saeculi Spiritus S.
praecones, quos de numero annorum haud cogitasse, recorder,
nisi quatenus millenarium apocalypticum huc retulerunt. Plus
mo-

a) *de die Natali c. XVII, p. 31.* edit. LVTET. 1583: b) *l.c. p. 35.*

c) *Ecloga IV, 4. 5.* d) *Aeneid, L. VIII, 324. 325.*

momenti habet vox composita: *Saeculum Spiritus S.*, quae ex distributione mundi et ecclesiae in certas aetates nata esse videtur. Si ad remotiora adscendere vellem, commemoranda foret traditio domus Eliae, cui Iudaei inhaerent. Ea enim mundo 6000 annos tribuit, atque illos inter aetatem exlegem, tempora Mosis et dies Messiae diuidit e). Propius huc pertinet GREGORIVS NAZIANZENVVS, qui, cum pneumatomachis disputans, mundum in tres partitur f) status, ab idolorum cultu ad legem, quo V. T. obtinuerit, et Pater hominibus innotuerit; a lege ad euangelium, quo N. T. et primum Filius, deinde etiam Spiritus S. inclaruerint; et tandem ab hac vita in illam aeternam, quo tota S. S. Trinitas clarissime nobis sit adparitura, arbitratus, quod inter illa, quae praedicente Christo IOA. XVI. 12. 13. a Spiritu S. sint patefacienda, ipsa etiam Spiritus S. Deitas comprehensa fuerit, qua patefacta tota tandem S. S. Trinitas omnibus, atque sic etiam pneumatomachis manifesta sit euasura. Prope ab hac partitione abest distributio IOBII, monachi Saeculi VI. Tres enim is itidem totius mundi epochas, teste PHOTIO, constituit, nec GREGORIVM, ad quem etiam remittit, deserit, praeterquam quod secundam periodum soli filio adtribuit, cum ille contra Filium inter et Spiritum S. eandem diuidat. Nimis ingenio obsequuti sunt hi viri; longe tamen remoti a Saeculi Spiritus S. Patronis, quorum primi Saeculo demum XII. aut XIII. quaerendi sunt. Enumerant illos IAC. THOMASIVS g) et D. IOA. FRIDER. MAYERVVS h). Incipiunt hi ab Abbate IOACHIMO, quem ALMARICO Carnotenfi

) 2

ante-

- e) vid. VEN. DOM. D. IOA. GOTLOB. CARPZOVII *Critica S. V. T. P. III. C. IX. §VIII. p. 972.* edit. 1748 D. IOA. ALB. FABRICII *cod. pseudepigr. V. T. VOL. I. p. 1079.* seqq. et IOA. CHRISTOPH. WOLFIVS *Bibl. Ebr. VOL. I. n. 232. p. 146.* seq.
- f) *orat. de Spiritu S. s. quinta de Theologia.*
- g) *progr. de Saeculo Spiritus S. quod inter eius dissertationes LXIII. p. 505. sqq. extat.*
- h) *diff. an speranda sit Spiritus S. incarnatio, quae adhaeret eius nouae Pietistar. Trinitati p. 17.*

anteponunt, tamquam paulo iuniori. Refertur enim IOACHIMVS a BELLARMINO i) ad A. 1195; sed ALMARICVS ad A. 1204. At GVIL. CAVE k) de IOACHIMO scribit: *claruit A. 1201. Obiit ante A. 1215.* Si dicendum, quod res est, ALMARICI acta parum explorata sunt, nisi quod is A. 1209. post mortem damnatus sit; IOACHIMVM autem 1201. defunctum esse, testibus idoneis comprobatur D. IOANN. ALB. FABRICIVS l). Vtunque se ista tamen habeant, sequentium causa ALMARICVM praemittam, qui Doctus fuit Parisiensis, cuius errores post obitum demum ex discipulis cogniti sunt, quorum XIV. comprehensi, X. incendio traditi sunt, IV. murali reclusionem dammati. ALMARICVS non longe ante defunctus anathemate percussus, corpus eius e tumulo erutum, et velut hostis fidei extra locum fidelium procul positum fuit. Libri quoque Aristotelis quidam combusti, et prohibiti sunt, prout verbis Rigordii et Roberti f. Hugonis narrat IO. LAVNOIVS m). Spinozismum ALMARICO exprobrat D. BYDDEVS n), quem ex philosophia Aristotelica eum repetiisse; plerique ex Mystica Theologia errores hausisse, credunt. IAC. THOMASIVS o) scribit: *mirum, nisi Almaricianae haereseos qualiscunque occasio quaerenda sit in Theologia Dionysiana.* Adsentiantur ei IOA. HERM. ab ELSWICH p) et S. R. DOM. D. MOSHEMIVS q). Sed cum eius siue atheismo, siue Mysticismo mihi nunc nihil est negotii. Quantum ad Saeculum Spiritus S., quod adseruisse perhibetur, BELLARMINVS r) scribit: *Almaricus Doctus Parisiensis docuit, Legem Dei Patris durasse usque ad aduentum Christi, legem Christi*

- i) *de Scriptoribus ecclesiast. p. 193.*
- k) *hist. litter. scriptor. ecclesiast. p. 618. 619. edit. 1720.*
- l) *biblioth. latin. mediae et infimae aetatis L. I. p. 86. de Almarico; L. IX. p. 107. sqq. de Ioachimo agens.*
- m) *de varia Aristotelis in Acad. Paris. fortuna C. I. p. 127. - 130.*
- n) *thes. de atheismo et superstit. p. 105. sq.*
- o) *origin. histor. philos. p. 112.*
- p) *annot. ad Launoium p. 129. sq.*
- q) *inst. hist. eccles. christ. antiqu. p. 768.*
- r) *chronol. p. 103.*

si usque ad Almaricum, legem Spiritus Sancti usque ad finem mundi.
 Post mortem autem hos errores demum a discipulis sparfos esse referunt alii s) v. g. quod Patris potestas durauerit, quam diu viguit lex Mosaica, et post tempus Christi et Apostolorum N. T. sacramenta finem habeant, et Spiritus S. tempus inceperit, quo mediis gratiae nullus amplius locus sit, sed vnusquisque per gratiam Spiritus S. interius sine aliquo exteriori actu inspiratam saluari possit. Aegre constituitur, hanc veram Almarici, imo seſtatorum fuisse mentem, et nil magistro a discipulis, nil discipulis a Pontificiis vel Inquisitoribus, vel Historicis adfectum esse. Ipse Almaricus fuit vir doctus et litteris probe imbutus, vt non immerito dubitaueris, vtrum illi tam absurda, et quae Concilium Parisiense 1, 1209., denique Lateranense 1215. t) non tam haeretica, quam delira iudicauit, iure adscribantur v). ALMARICI errores de variis ecclesiae saeculis inclinante Saec. XIII. postliminio reuocasse, alterum post GERHARDVM SEGARELLI Ordinis Apostolorum parentem DVLCINVM, tradit Gallus quidam superioris Saeculi. Quodsi DVLCINVS tale Spiritus S. Saeculum finxit, in quo non religio et iustitia, vt in Saeculo Patris, nec Sapientia, vt in Saeculo Filii, sed charitas sit dominatura, ita quidem, vt, quicquid sub nomine caritatis petatur, etiam si sit actus fornicationis venereae, absque peccato concedi, nec licite et sine peccato denegari possit x); eius tamen distributio ecclesiae N. T. longe discrepat ab illa, quam ALMARICVS laudasse fertur, prout epistolae DVLCINI 1300 scriptae argumento recitato docet VEN. D. MOSHEMIVS y). Facilius coniicitur, DVLCINVM sua petiisse somnia a IOACHIMO, Abbate, cuius eum vaticinia probasse,

(3

re-

- s) vid. *Hist. Eccles. Centuriat. Magdeb. Cent. XIII. L. V.*
- t) de quibus videatur IOA. LVD. HARTMANNVS *Conciliorum illustratorum T. IV. p. 358. 359.*
- v) ita sentit D. KORTHOLTVS *hist. eccles. N. T. p. 502.*
- x) prout ex Dachierio refert D. ITTIGIVS *progr. de pneumatomachis, opusc. var. p. 423.*
- y) *in der Geschichte des Apostelordens, L. I. S. XVIII. p. 243. sq. der Ketzer Geschichte.*

relatum legimus. Ad hunc igitur adcedo, qui sequentibus Saeculi Spiritus S. praeconibus praeluxit. Fuit is gente Calaber, Monachus Ordinis Cisterciensis, fundator denique et Abbas primus coenobii Florensis, atque Congregationis Florensis conditor, qui exeunte Saec. XII. floruit. Prophetiae laude magnum consecutus fuit nomen, et a Romana ecclesia sanctis adscriptus est z). Scripta eius sedulo recenset D. FABRICIVS a), inter quae commemoratur oraculum b. CYRILLI, eremitae montis Carmeli, qui A. 1225. obiit, de statu ecclesiae et magnis tribulationibus ex modo vsque in finem saeculi, et specialius de horrendo illo schismate mystici Antichristi, praecursoris veri Antichristi cum expositione Abbatis Ioachimi, et mutuis vtriusque epistolis, Venet. 1517. impressum. Atque hunc *CYRILLVM*, tertium Carmelitarum praesidem generalem, cuius vitam habent Acta S. S. b) sectatus est IOACHIMVS, eiusque prophetias illustravit, atque Commentariis in prophetas aliquot auxit. Plurima in his tradit de triplici mundi aetate, de septem diuersis ecclesiae statibus, de oneribus sexti status, et imminente septimo felicissimo, quo ecclesia militans regimine Spiritus S. ad summam pertinet perfectionem, de qua ita disserit: *Insurgit sanctissima et noua religio, quae religio erit libera et spiritualis, in qua Romani Pontifices potiti pace ecclesiae se continebunt; Quam religionem et ordinem Deus super omnes diligit, quia perfectio religionis istius ecclesiae vincet aliorum omnium et temporum et ordinum religionem. Vnde ad gloriam Spiritus S. pertinere videtur, ut aedificetur altare de duodecim lapidibus ad instar prioris et nomina duodecim tribuum Israel; Quia adhuc constituentur a Spiritu S. ut evangelizent linguis, populis et regibus*

z) agit de eo Daniel Papebrochius *Actor. S. S. Maii*, pecul. diss. de Florensi Ordine, *Prophetia, Doctrina B. Ioachimi*, qua repetit, quae Georgius de Lauro, Abbas Cisterciensis de eo commentatus fuerat Libro sub tit. *Magni diuinae Prophetiae B. Ioannis Ioachimi Abbatis Hergesiarum Alethia Apologetica s. mirabilium veritas defensa* Neapol. 1660.

a) *biblioth. Lat. L. IX, p. 109. sqq.*

b) D. FABRICIVS l. c. L. III, p. 1262.

bus multis c). Acriter eum notauit Henricus de Hassia, Senior, cognomento de Langenstein, Theol. Doctor in Academia Viennensi ab A. 1384 ad 1397, quo obiit d), Libro *aduersus Telesphori, eremitaе pronosticatoris, vaticinia de vltimis temporibus*, inter alia inquit: *Abbas Ioachim habetur pro suspecto coniecturatore de futuris ex industria humana. Quomodo Abbas ille Ioachim tam delirauit, vt putaret post legem Christi adhuc legem Spiritus S. futuram esse, in quam transferenda esset lex Christi, sicut in illam transit Lex Moysi, tamquam figura in figuratum et umbra in lucem.* Eo magis se commendarunt IOACHIMI, Abbatis, vaticinia iis, qui nouum mox euangelium, vel procuderunt, vel propugnarunt. Designo librum, qui 1624. Parisiis publicatus est, titulum aeterni euangelii praeferens. Vulgo is tribuitur Ioanni Genesio Qualeo de Parma, Doctori Parisiensi et Ord. Minor. praefecto supremo 1249.; sed repugnant alii. Quisquis vero sit auctor, societati Dominicanorum et Franciscanorum eum deberi, vix dubitari potest. Summa namque libri huc redit, in locum V. T. et euangelii Christi, quod 1260. euacuandum sit, euangelium regni successurum esse, siue Spiritus S., seu legem perfectiorem, a monachis discalceatis patefaciendam e). Quot motus nefandum istud scriptum concitauerit, dici vix potest. Obiecit se ei cum aliis Doctorebus Parisiensibus GVIL. de S. AMORE libello *de periculis nouissimorum temporum*; sed Papa Alexander IV., cui Ordinum mendicantium familiae longe charissimae erant, istum flammis addixit, et vix ab eo tandem impetrari poterat, vt euangelium secreto

c) ex *L. V. concordiae* haec refert Telesphorus mox excitandus.

d) D. FABRICIVS *l. c. Z. VIII. p. 650.*

e) de auctore et argumento huius libri plurimi disseruerunt, quos magno numero recitant D. FABRICIVS *bibl. lat. L. IX. p. 326* et D. MOSHEMIVS *instit. hist. christ. antiqu. p. 742. sq.* In iis sunt IAC. VSSERIVS *de successione ecclesiastica C. IX.* et IOANN. AND. SCHMIDIUS, Theologus Helmstad *diff. de pseudo euangelio aeterno, 1700* ventilata, ex quibus nonnulla excerpam: *euangelium Christi non est euangelium regni, ac per hoc nec aedificatorium ecclesiae: N. T. est euacuandum, sicut V. euacuatum est: vt euangelio Christi aliud successit euangelium, ira sacerdotio Christi aliud Sacerdotium succedet: euangelium Christi neminem perducit*

creto combureretur. Post hos surrexerunt alii, quos breuitatis causa praetero. Facere tamen non possum, quin *Telesphori* vel *Theolofo* mentionem iniiciam, qui inclinante Saec. XIII. profiliit. Fuit is patria Consentinus, presbyter et Eremita Thebanus, iudice Papebrochio *rarae virtutis eremita et a Consentinis scriptoribus Beati titulo honoratus f.* Exstat eius libellus 1386 consignatus, quem ANTONIO, Duci Ianuensi inscripsit hac signatum subscriptione: *datum in Heremo agri Hortulani prope Thebas die III Septembr. A. 1386 g.* Is, quo iure huc referatur, sequentia eius verba produunt: *Spiritum oportet operari in ordine isto no-*

vis ad perfectum: adueniente euangelio Spiritus S. euacuabitur euangelium Christi: adueniente tempore Spiritus S. s. tertio mundi statu ea, quae praecesserunt, reputantur ut vetera propter noua, quae superuenient: N. T. reputabitur vetus et prouicietur: sicut in primo statu mundi commissum fuit regnum s. regimen totius ecclesiae a patre aliquibus de ordine coniugatorum, in quo auctorizatus fuit ille ordo; in secundo statu commissum fuit aliquibus de Ordine Clericorum a Filio, in quo ab ipso glorificatus fuit ille ordo. Sic in tertio statu mundi committetur alicui vel aliquibus de ordine monachorum a Spiritu S., in quo vel quibus ab ipso Spiritu ille ordo clarificabitur. Sufficiant haec.

- f) vid. VEN. D. MOSHEMII *Anmerkungen zu der Geschichte des Apostelordens p. 348 der Ketzergeschichte.*
- g) integrum libri titulum ex MScto, quo potitus est, suppeditat D. MOSHEMIVS *l. c. p. 349.* impressus an vquam liber fuerit, vt Papebrochius ex nonneme audiuit, incertum videtur. Nactus est copiam codicis MSeri, quem seruat bibliotheca guelpherbytana, D. IOA. AND. SCHMIDIUS *de pseudo euangelio aeterno S. XXVII. p. 22.* Thebae illae, prope quas commoratus fuit Telesphorus, quaenam innuantur, explicat D. MOSHEMIVS *l. c. p. 381: das Theben, bey dem er lebete, ist das Italiaenische Theben, oder wie es Plinius nennet, das Lucanische Theben in dem Konigreiche Neapolis. Die Gelehrten seiner Zeit glaubten, dass das Schloss Kastelucio in Oberkalabrien ein Ueberrest des alten vnd lange zerstörten Lucanischen Theben wäre. Die Einsiedeley des Theolofo lag nicht weit von diesem Schlosse an dem Flusse Korazzo, daher saget er, dass er sich bey Theben aufhalte.*

viffimo (tertio fcilicet mundi ftatu) ficut in duobus praecedentibus operati funt fua opera Pater et Filius. Alibi: Erunt duodecim noui Apoftoli, qui praedicabunt iterum euangelium Dei, ex quo Euangelio poftca adfirmat, fanctam et nouam religionem faciendam virtute Spiritus S., quae praecedat omnes antiquas religiones, fanctitate, bonitate, et virtute. Primis annis a Reformatione repetiit, quae Ioachimus, Telesphorus aliique praedixerant, Auctor libri *Onus ecclesiae* inſcripti, qui magno confenſu dicitur IOANNES, Epifcopus Chiemenfis, Archiepifcopi Salisburgenfis ſuffraganeus. Compilatus 1519 prodiit 1524, recuſus 1531 et denuo 1620, de qua editione praefatio teſtatur, eam ex vero originali expreſſam eſſe h). Diftinguit generalem ſtatum et curſum vniuerſi mundi in tres ſtatus, ſtatum Patris, cuius ſola perſona a mundi creatione uſque ad N. T. innotuerit in iſrael i); ſtatum Dei Filii, cuius perſona inceperit mundo innotefcere tempore N. T. k), et ſtatum denique perfectionis ſ. Spiritus S., qui incipiet poſt Antichriſtum, utpote a praedicatione Enoch et Heliae ac a Chriſti ſecunda coena ſ. aduentu ſecundo, et decurret per Septimum ecclesiae ſtatum, duretque ad extremum iudicium; in quo clarius quam nunc aperietur veritas, qua homines imbuti filium magis intelligent, et Spiritum S. facilius accipient et videbunt atque cognofcent; in quo tum perſona, tum et opera Spiritus S. maniſteſtius clareſcent, et in quo incipiet regnum Dei et clare ſplendeſcet intelligentia ſacrarum ſcripturarum l). Non immunis eccleſia Proteſtantium, poſtquam ex Papatu egreſſa eſt, a ſaeculi Spiritus S. praeconibus fuit. Teſtes ſunt Enthufiaſtae et Libertini, qui ab HOORNBEEKIO perſtringuntur, ab ARNOLDO laudantur m). Plerumque autem id cum ad nouas reuelationes et perfectiorem illuminationem, tum ad chiliaſmum inſanum reuocarunt. Teſtes ſunt tot Theologorum querelae. D. LVCAS OSIANDER de iis differens ait n): nominatim mille determinant annos, quibus

h) vid. *Vnſchuld. Nachr.* 1713. p. 177 ſqq et *fortgef. Saml.* 1722. p. 426.

i) c. *LXVII.* p. 363. edit. 1620.

k) l. c. §. II. p. 364.

l) l. c. § III ſqq. p. 364. ſqq.

m) D. I. A. SCHMIDII *diſp. de pſeud. eu aet.* § *XLVI.* p. 38.

n) *de vaticin. corrupt.* c. III. p. 40.

bus Spiritus S. saeculum, quod sibi fingunt, sit duraturum. D. POLYC. LYSERVS eos notauit peculiari dissertatione o), et HENR. AMMERSBACHIVM censura Theologorum Marburgensium, Helmstadiensium et Rintelensium. Quam vario deinceps habitu ornatus et commendatus sit chiliasmus, vna cum saeculo maioris reuelationis nemo nescit, et ex D. IOA. GEORG. NEVMANNO p) intelligitur.

De saeculo hoc Spiritus S. si quis recte pronuntiare velit, personas et errores distinguere debet. Illarum quaedam imaginatione se deluserunt; aliae malo animo egerunt. Pontificiorum nonnullos taedium Papatu impulit, persuasos, ecclesiae corruptae ita per diuinam misericordiam et iustitiam diutius esse non licere, sed sua demum aetate initium fieri debere felicioris saeculi q). Alii labascenti Papatui sabuenire voluerunt. Telesphorum, refert D. IOA. AND. SCHMIDIVS r), *maximo dolore afficiebant calamitates ecclesiae - - . Hinc in preces et lacrymas profusus meditatur, vnde tandem haec eueniant, et quis eorum aliquando finis futurus sit.* Memoratu itidem digna sunt de CYRILLO BALAEI apud HOTTINGERVM s) verba: *Hunc dicunt, tam Moses, quam Iohannis Euangelistae exemplo, nouam Apocalypsin e coelis accepisse - - . Et per hanc nitebantur impostores quidam priorem illam Iohannis auferre, vel potius delere et in nihilum redigere, in ea saeculi caecitate. Quoniam erant tunc - - multi, qui Romam credebant Babylonem esse, ac meretricem illam magnam, et Papatu esse Antichristum, ex priore Apocalypsi. Alios superbia et studium reliquos opprimendi agitauit. Nonnulli, inquit VEN. D. MOSHEMIVS t), huius generis eo usque despuebant, vt ipsa Christianae religionis fundamenta gloriae suae causa conuellere non dubitarent. Si errores respicias, alii aliis crassius delirarunt, vtut omnes a regia via deflexerint. Nam 1. non datur Saeculum Spiritus S., in quo ipse solus ad extra operetur, reliquae personae quiescant. Sicut non datur Saeculum Patris et Filii; sic etiam non datur Saeculum Spiritus S. Dantur opera ad extra, quae vni personae peculiariter adproprianantur, aut ab vna persona terminatiue proficiuntur;*

o) de regimine spiritus S. §. 3. 4.

p) vid. eius *chiliasmus subtilissimus*. p. 85 sqq.

q) vid. I. A. SCHMIDII *disp. de pseudo euang. aeter.* § XXV. p. 20.

r) l. c. § XXVII. p. 21. s) *hist. eccles. N. T. P. III. p. 443 sq.*

t) *instit. hist. eccles. christ. antiqu.* p. 742.

tur; non integrum Saeculum harum operationum. Quo iure repudiamus Socinianos, qui in N. T. solum Christum regem esse, Patremque se abdicasse imperio, nugantur v), eodem iure abominamur Saeculum hoc Spiritus S., quod a solo Spiritu S. regatur. 2. Spiritus S. operationes non ad solum N. T., aut postremam eius partem restringendae sunt, prout Sociniani promissionem Spiritus S. ad N. T. restringunt x) : sed in V. T. non minus, quam N. T. se exseruerunt, licet in N. T., et ab adscensione Christi copiosiores conspectae sint. 3. V. T. quidem est sublatum quoad circumstantias, non autem quoad substantiam, doctrinas fidei et morum, 4. Perfectio sanctitatis, quae maior sit, quam fuit perfectio V. T., aut N. T. ineuntis, cogitari nequit. Lex diuina semper fuit perfecta, nec vllas vmquam patitur adcessionem; perfectionem omni aevo tantam Deus exegit, et per Spiritum S., quantum hominum corruptio naturalis, et repugnantia morosa eius operationes non impedit, efficere in homine gratiose destinavit 5. N. T. in hac vita haud cessabit, nec in eius locum succedit aliud. Est immutabile, Hebr. XII. 28. Quodsi Nouum Saeculum dicendum foret, dici deberet Saeculum Filii, Hebr. XIII. 8. 6. Saeculum, quo nullus locus sit mediis gratiae externis, est fictitium et Scripturae aduersum. 7. Saeculum, in quo Spiritus S., immediate operaturus, cuncta expediat, commentum est inane et periculosum. 8. Chiliaismum insanum, quocunque colore pingatur, cum Aug. Confess. repudiamus, neque Saeculum maioris reuelationis praestolamur. *Sano interim sensu credimus et agimus Saeculum Spiritus S. Credimus saeculum Spiritus S. extraordinarii et immediati, quod caepit post adscensionem Christi, nec, vt CONTERS MIDDLETON y), Theol. D. et primus Bibliothecarius Cantabr. 1750. defunctus, et IOANN. DAV. MICHAELIS z), Professor Goettingensis inclytus, sentiunt, cum*

) (2

apo-

v) comp. D. SCHOMERVS colleg. *Anti - sociniano p. 123. sq.*

x) vid. *Catech. Racouiens p. 594 sqq. ed 1739.*

y) *in der freyen Vntersuchung von den Wundergaben der Christlichen Kirche nach dem Tode der Apostel*, quae Londini 1749 et a Celeb. CHRIST. ERN. WINDHELMIO in vernaculam translata Hannou. 1751, iuncto eius examine prodiit.

z) *der Paraphrasi und Anmerkungen ueber die Briefe Pauli*, ad 2 Tim, I, I - 7. p. 74 sqq.

apostolis prorsus desiit, quia ecclesiae plantandae destinatum erat; licet finita prima epocha N. T., non amplius expectari possit. Cessante enim fine, cessat id, quod propter finem est. Credimus Saeculum Spiritus S. ordinarii et mediati, quod ad consummationem Saeculi progrediatur. Operatur in eo Spiritus S. per verbum et Sacramenta, interueniente ministerio. Operatur vi non quidem physica, naturali et finita; attamen nec nuda morali, sed supernaturali, effectiua, vereque diuina, quae mediis gratiae libere impressa, et inseparabiliter coniuncta est. Vtrumque Festum hodie recolimus, Deo gratias agentes pro extraordinario Spiritu in Apostolos immediate effuso, qui nos de veritate doctrinae Apostolicae certiores reddidit, et in apostolis nobis doctores exoptatos concessit, et apostolorum opera successores idoneos, qui nos erudiant ad fidem, vitam, salutem. Summum quoque Numen celebramus pro Spiritu Ordinario et mediato, quem nobis quotidie offert, et nisi resistamus, confert vberime. In eo adquiescimus, immediata et extraordinaria non adpetentes, ordinariis vero et mediatis rite vtentes, et in praxi fidei et vitae ostendentes, nos saeculum Spiritus S. vt beneficium tantum magnificere per fructus Spiritus, qui sunt dilectio, gaudium, pax, lenitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, temperantia Gal. V. 22. sq., omnis bonitas, iustitia et veritas, vt probemus, quid sit adceptum Deo, nec communicemus cum operibus infrugiferis tenebrarum, quin potius ea arguamus Eph. V 9 sqq. *Dei Pater Domini nostri Iesu Christi nobis iuxta diuitias gloriae suae, vt fortitudine corroboremur per Spiritum eius in internum hominem: vt inhabitet Christus per fidem in cordibus nostris, fixis in charitate radicibus, et fundamento iaculo, vt valeamus assequi cum omnibus sanctis, quae sit latitudo, et longitudo, et profunditas et sublimitas: cognoscereque praeminentem cognitioni dilectionem Christi, vt impleamur in omnem plenitudinem Dei, Eph.*

III. 16. sqq.

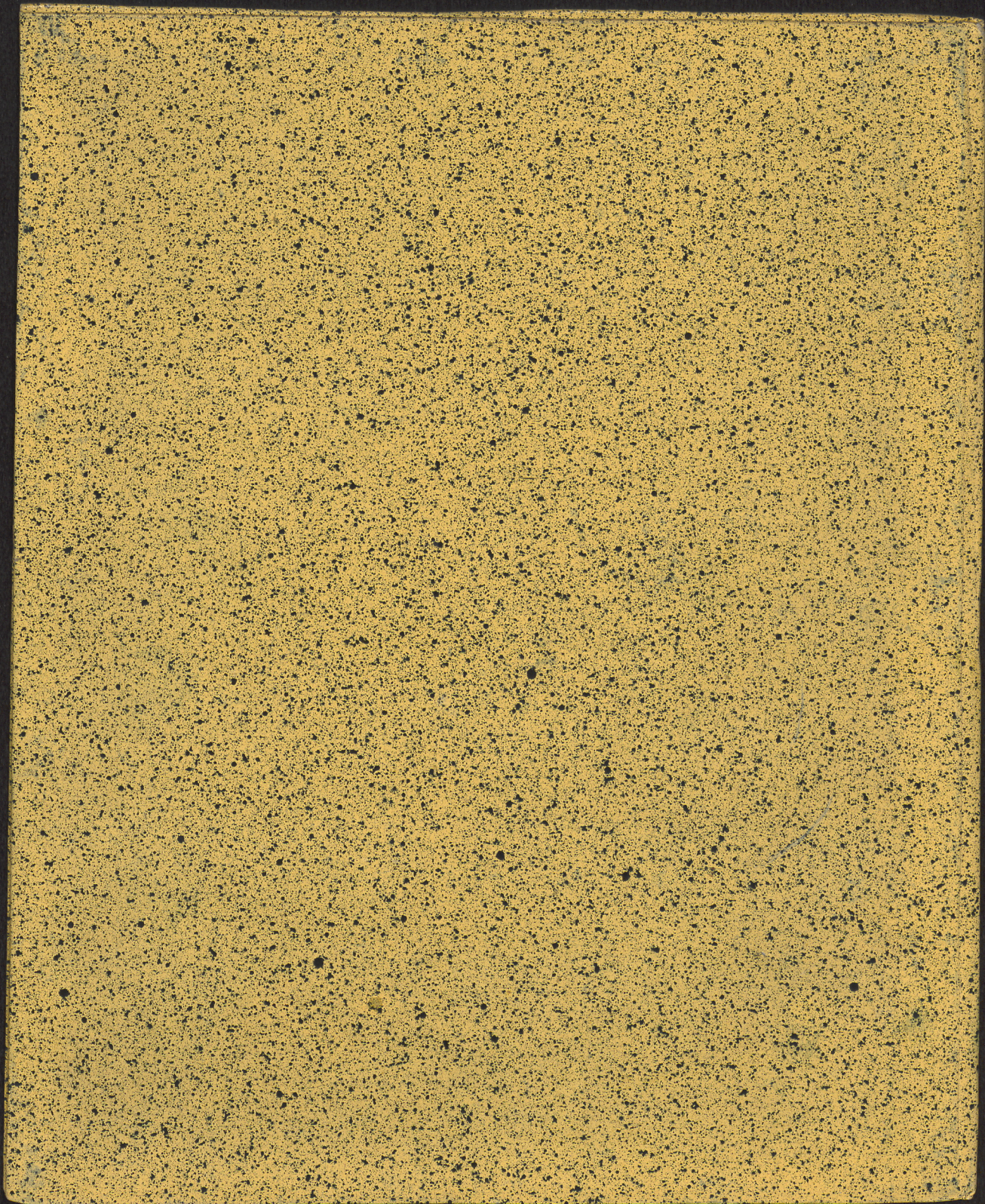
P. P. SVB SIGILLO ACADEMICO
FER. I. PENTECOSTES A. R. S. CIO IO CCLIII.

tur; non integrum Saeculum harum operationum. Quo iure repudiamus Socinianos, qui in N. T. solum Christum regem esse, Patremque se abdicasse imperio, nugantur v), eodem iure abominamur Saeculum hoc Spiritus S., quod a solo Spiritu S. regatur. 2. Spiritus S. operationes non ad solum N. T., aut postremam eius partem restringendae sunt, prout Sociniani promissionem Spiritus S. ad N. T. restringunt x) : sed in V. T. non minus, quam N. T. se exseruerunt, licet in N. T., et ab adscensione Christi copiosiores conspectae sint. 3. V. T. quidem est sublatum quoad circumstantias, non autem quoad substantiam, doctrinas fidei et morum, 4. Perfectio sanctitatis, quae maior sit, quam fuit perfectio V. T., aut N. T. ineuntis, cogitari nequit. Lex diuina semper fuit perfecta, nec vllas vmquam patitur adcessionem; perfectionem omni aeuo tantam Deus exegit, et per Spiritum S., quantum hominum corruptio naturalis, et repugnantia morosa eius operationes non impedit, efficere in homine gratiose destinavit 5. N. T. in hac vita haud cessabit, nec in eius locum succedit aliud. Est immutabile, Hebr. XII. 28. Quod si Nouum Saeculum dicendum foret, dici deberet Saeculum Filii, Hebr. XIII. 8. 6. Saeculum, quo nullus locus sit mediis gratiae externis, est fictitium et Scripturae aduersum. 7. Saeculum, in quo Spiritus S., immediate operaturus, cuncta expediat, commentum est inane et periculosum. 8. Chiliaismum insanum, quocunque colore pingatur, cum Aug. Confess. repudiamus, neque Saeculum maioris reuelationis praestolamur. *Sano interim sensu credimus et agimus Saeculum Spiritus S. Credimus saeculum Spiritus S. extraordinarii et immediati, quod caepit post adscensionem Christi, nec, vt CONTERS MIDDLETON y), Theol. D. et primus Bibliothecarius Cantabr. 1750. defunctus, et IOANN. DAV. MICHAELIS z), Professor Goettingensis inclytus, sentiunt, cum*

) (2

- v) comp. D. SCHOMERVS *colleg. Anti - sociniano p. 123. sq.*
 x) vid. *Catech. Racouiens p. 594 sqq. ed 1739.*
 y) *in der freyen Vntersuchung von den Wundergaben der Christlichen Kirche nach dem Tode der Apostel, quae Londini 1749 et a Celeb. CHRIST. ERN. WINDHELMIO in vernaculam translata Hannou. 1751, iuncto eius examine prodiit.*
 z) *der Paraphrasi und Anmerkungen ueber die Briefe Pauli, ad 2 Tim, 1, 1 - 7. p. 74 sqq.*

